

Informe resum sobre
el coneixement de la llengua als Països Catalans,
elaborat per la Xarxa CRUSCAT de l'IEC: Coneixement, Representacions i Usos del català

Compareixença de representants de l'Institut d'Estudis Catalans davant
la Comissió de Política Cultural del Parlament de Catalunya

Barcelona, 10 de novembre de 2004

1	Les fonts per a l'estudi del coneixement del català.....	3
2	El coneixement del català en termes dicotòmics.....	4
3	L'evolució del coneixement de català.....	5
3.1	Catalunya.....	5
3.2	País Valencià.....	6
3.3	Illes Balears.....	6
4	Els nivells de coneixement del català.....	8
5	L'evolució del coneixement de català segons l'edat.....	10
6	Síntesi.....	12
	Annex: algunes precisions tècniques.....	13
	Dades observades, dades declarades.....	13
	Mesurament de dades declarades.....	13
	Dades censals i dades d'enquesta.....	13
	Fonts estadístiques citades.....	14
	Bibliografia.....	14

1 Les fonts per a l'estudi del coneixement del català

L'estudi del coneixement del català es basa en dos grans tipus de fonts:

1. La sèrie de dades lingüístiques censals que arrenca l'any 1975 (limitat a la província de Barcelona) i s'estén fins l'any 2001. Aquesta sèrie només afecta, i de manera irregular, la part del domini compresa dins l'Estat Espanyol.
2. Les diverses enquestes sociològiques i sociolingüístiques generades per institucions i entitats diferents.

La fragmentació administrativa dels territoris de llengua catalana ha fet que fins avui no hi hagi cap estudi publicat conjunt de tot el domini. Això complica extremament la comparació i l'obtenció de dades globals. D'una banda, les preguntes lingüístiques no han estat incloses sempre ni de la mateixa manera als censos de tots els territoris catalanòfons (no tenim dades censals, per exemple, de la Franja, Andorra, Catalunya Nord i l'Alguer, i no tenim tota la sèrie censal per al País Valencià i les Illes Balears). D'una altra, cada institució i entitat ha plantejat les seves enquestes de manera independent i sovint difícilment comparable.

Pel que fa a les **dades més recents**, la situació és malauradament menys falaguera del que hom desitjaria.

- D'una banda, les condicions de realització i tractament del cens de l'any 2001 fan que les seves dades lingüístiques siguin escassament fiables¹. Això implica que les darreres dades lingüístiques censals vàlides siguin, per a Catalunya, les corresponents a l'Estadística Oficial de Població de l'any 1996 (realitzada juntament amb el padró), mentre que per a les Illes i el País Valencià calgui remuntar-se al cens de 1991.
- D'una altra, entre els anys 2003 i 2004 diverses institucions públiques han dut a terme tota una sèrie d'enquestes comparables que haurien de permetre un primer estudi conjunt de tot el domini lingüístic. Algunes dades preliminars d'aquests estudis ja han sortit a la llum, i hom hi recorre en aquest informe. Però totes aquestes enquestes es troben ara com ara en fases primerenques d'explotació i en general², se n'han fet públics pocs resultats.

En pocs mots: tot i que hom disposa ja d'un nombre considerable d'enquestes corresponents a les tres darreres dècades, paradoxalment disposem de poques dades recents sòlides comparables i actualitzades per a tot el territori lingüístic. És en aquest marc que podem establir les reflexions següents.

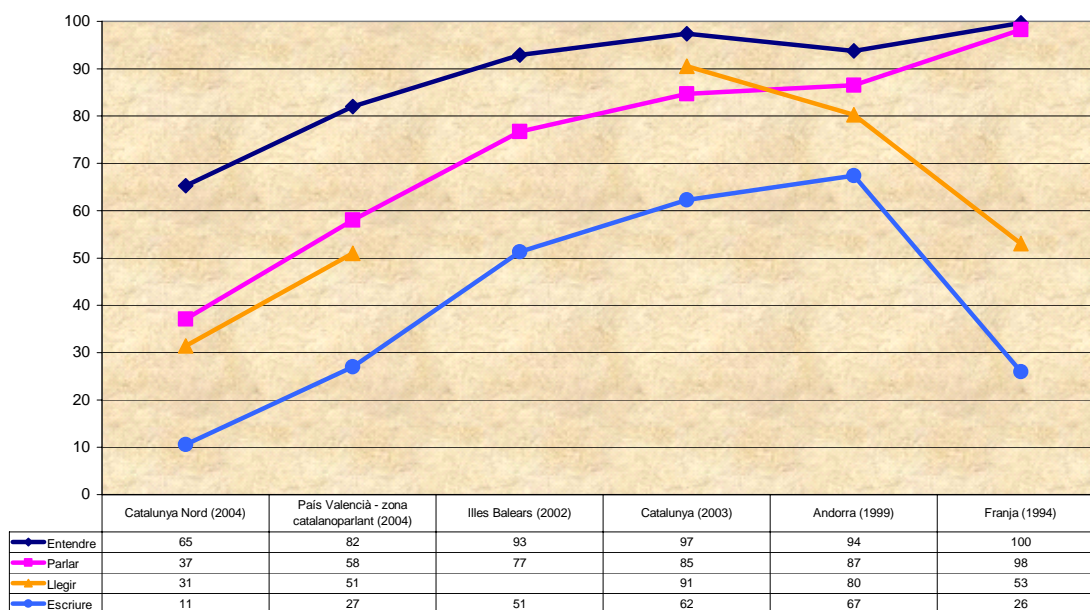
¹ La Xarxa CRUSCAT ha elaborat un document sobre aquest tema (veg. Xarxa CRUSCAT 2004), i l'ha presentat als diferents instituts d'estadística oficials (espanyol, català, valencià i balear) per tal que fos sotmès a anàlisi. A parer dels investigadors d'aquesta xarxa, les dades censals es van veure afectades per problemes diversos entre els quals destaca la taxa d'inexhaustivitat (percentatge de butlletins censals que no van poder ser recollits en elaborar el cens). Aquesta taxa arriba al 23% del total de la població de les Illes, al 12% a Catalunya i a l'11% al País Valencià, i es distribueix de manera irregular pel territori. En la mesura que fins al moment cap de les institucions interpellades no ha contraargumentat satisfactòriament a les objeccions plantejades, cal considerar poc fiables aquestes dades lingüístiques censals.

² Només s'han difós àmpliament els resultats de les enquestes de Catalunya (2003) i País Valencià (2004).

2 El coneixement del català en termes dicotòmics

Parlem de coneixement en termes dicotòmics quan les dades provenen de preguntes tancades en què les opcions de resposta són *sí/no*. Segons les darreres enquestes³ realitzades a cadascun dels territoris de llengua catalana, podem establir un gràfic comparatiu com el següent⁴:

Gràfic 1. Coneixement declarat de català al domini lingüístic (sense l'Alguer). 1999-2003

La lectura d'aquest gràfic permet una sèrie d'afirmacions:

1. En cap territori no hi ha un coneixement universal de català: aquest és el resultat de segles de polítiques lingüístiques adverses i moviments immigratoris que han quedat al marge de la llengua pròpia.
2. Tampoc no hi ha cap territori on el coneixement del català hagi deixat de ser socialment significatiu.
3. Les diferències entre les quatre habilitats són molt importants. En termes generals pot assenyalar-se que el domini de les habilitats de lectura i escriptura són molt més baixes que les habilitats orals, la qual cosa implica que encara avui hi ha centenars de milers de catalanoparlants incapaços d'escriure en aquesta llengua.
4. Es detecten diferències molt significatives entre territoris. El territori on el català hauria patit un retrocés més seriós seria la Catalunya Nord, on la situació seria de franca minorització. No disposem de dades censals ni d'enquestes àmplies i recents per a l'Alguer, però tot fa pensar que la situació hi és igual o encara pitjor. A l'altre extrem, Catalunya i Andorra obtindrien els nivells superiors –i molt similars– de coneixement. El País Valencià i les Illes Balears es trobarien en sengles estadis

³ Trobareu la referència de cada enquesta a la bibliografia annexa.

⁴ Cadascuna d'aquestes enquestes té les seves pròpies limitacions metodològiques, és clar: a Catalunya, la mostra no representa adequadament el percentatge d'immigrants recents, per la qual cosa els resultats apareixen lleugerament esbiaixats a favor del català. Tanmateix, atesos els problemes del cens del 2001, aquestes enquestes constitueixen ara com ara la nostra millor guia per saber l'estat del català.

intermedis entre els pols marcats per la Catalunya Nord i per Catalunya i Andorra. Per la seva banda, la Franja, constitueix un cas singular: s'hi combinen un coneixement generalitzat de la llengua pròpia a nivell oral, i mancances molt significatives (similars a les valencianes) pel que fa a la llengua escrita.

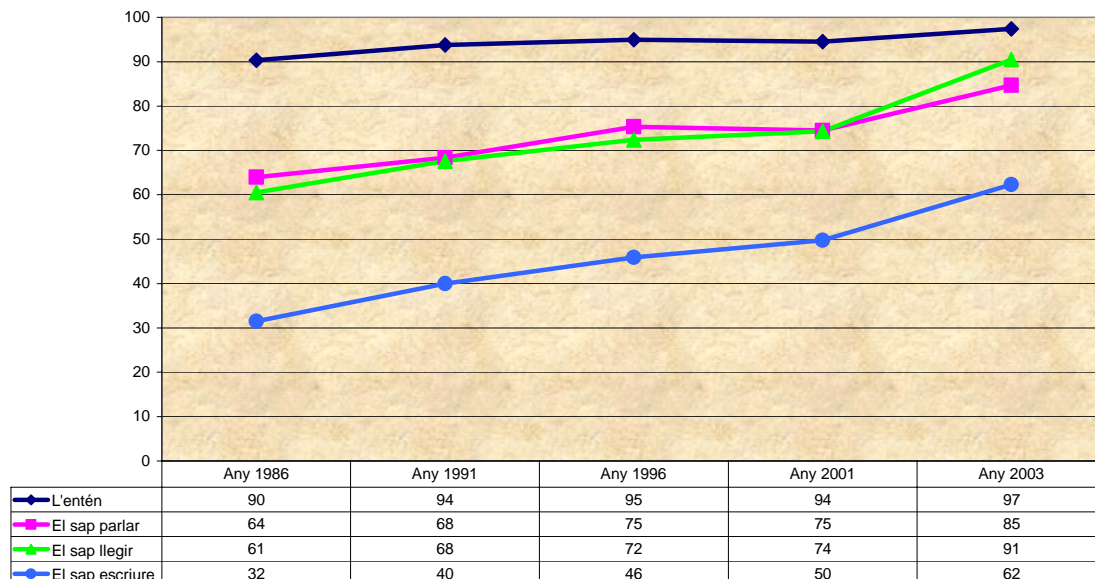
3 L'evolució del coneixement de català

Avaluat en termes dicotòmics (*saber-ne/no saber-ne*), el català ha evolucionat de manera significativa al llarg de les darrers dècades. Cenyint-nos a les dades censals i a la darrera enquesta esmentada a l'apartat anterior, podem establir les següents evolucions als tres territoris més grans del domini:

3.1 Catalunya

A Catalunya, el coneixement del català sembla haver augmentat de manera sostinguda fins al punt que, probablement, més de la meitat de la població controla les quatre habilitats lingüístiques bàsiques (entendre, parlar, llegir i escriure). Les darreres onades immigratòries estan afectant aquest panorama –previsiblement a la baixa–, però ara com ara no disposem d'eines fiables per valorar-ne l'impacte exacte.

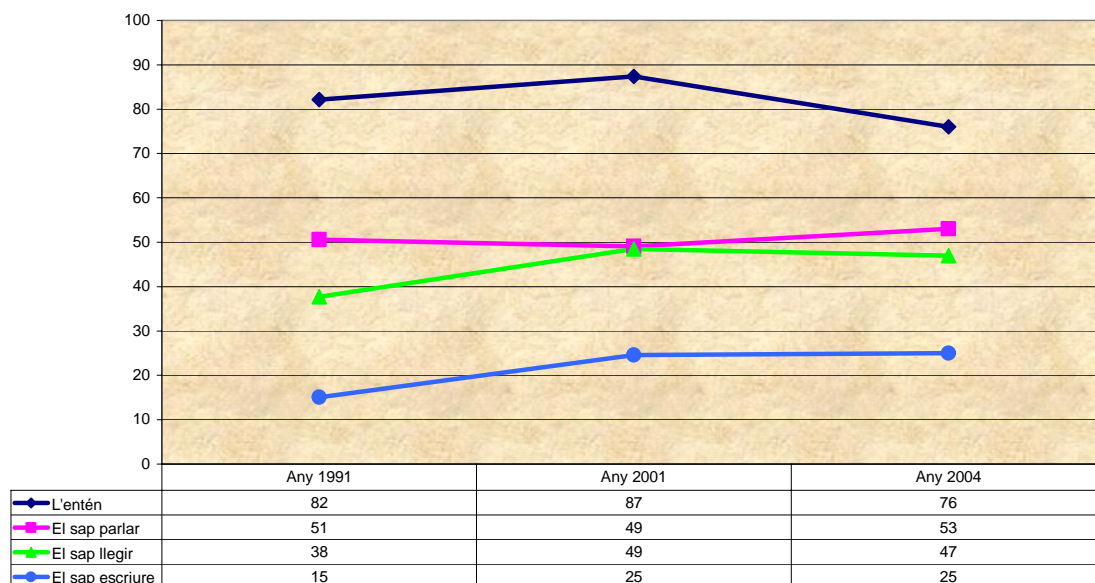
Gràfic 2. Evolució del coneixement (dicotòmic) de català a Catalunya entre 1986 i 2003. Percentatges

3.2 País Valencià

L'evolució del coneixement del català al País Valencià⁵ és força menys falaguera que la de Catalunya. Les xifres relatives a les habilitats orals mostren una tendència a l'estancament o, fins i tot, a la baixa, en el cas de la capacitat d'entendre el català. Pel que fa a la llengua escrita, en canvi, s'hi detecta un progrés molt i molt lent, que amb prou feines arriba a un punt percentual per any, atribuïble bàsicament a l'acció escolar.

Gràfic 3. Evolució del coneixement (dicotòmic) de català al País Valencià entre 1991 i 2004. Percentatges

3.3 Illes Balears

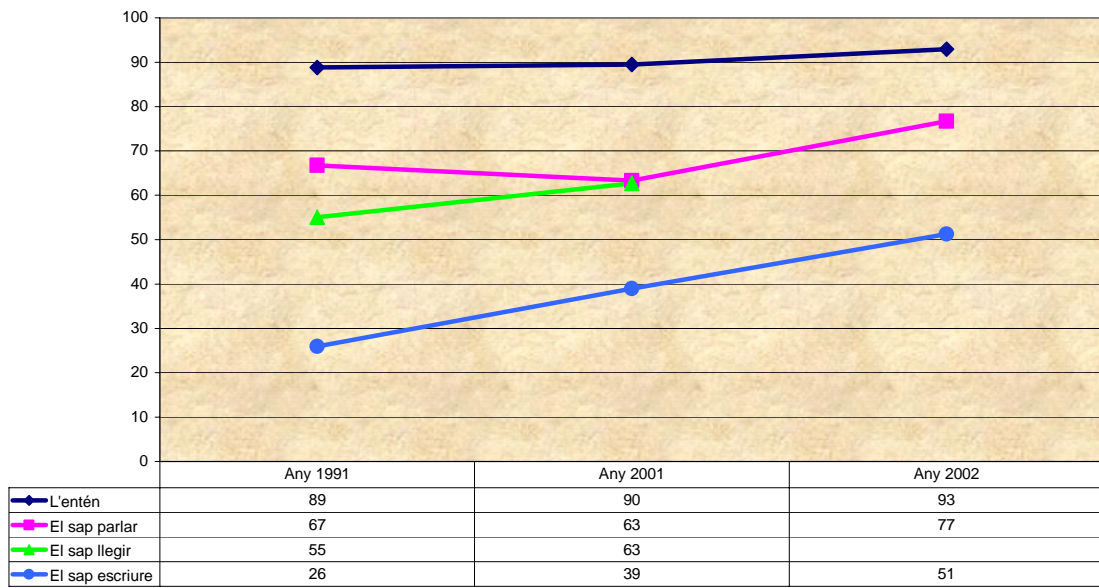
L'evolució del coneixement del català a les Illes Balears se situa en certa manera entre la del País Valencià i la de Catalunya (veg. gràfic 4). Val a dir que, en aquest cas, les discrepàncies entre les dades censals i la darrera enquesta disponible són més que notables, i aquí prendrem les dades de l'enquesta com a referència principal.

Pel que fa a la llengua oral, sembla que l'evolució ha estat moderadament positiva, malgrat l'allau immigratòria viscuda per les Illes durant els darrers anys. Tot i que resten encara bosses de significatives de no-entendors del català, sembla que s'ha produït cert creixement de la capacitat de parlar la llengua pròpia de les Illes.

L'evolució del coneixement escrit sembla millor que el de la llengua parlada. D'acord amb les dades de l'enquesta de 2002, és probable que –sobretot gràcies a l'ensenyament de i en català– s'hagi traspasat ja el llindar del 50% de població il·lenca alfabetitzada en català.

⁵ En aquesta taula s'usen les dades corresponents a la totalitat del País Valencià, és a dir, incloent-hi el territori castellanoparlant. Els comentaris són igualment vàlids per al territori catalanoparlant.

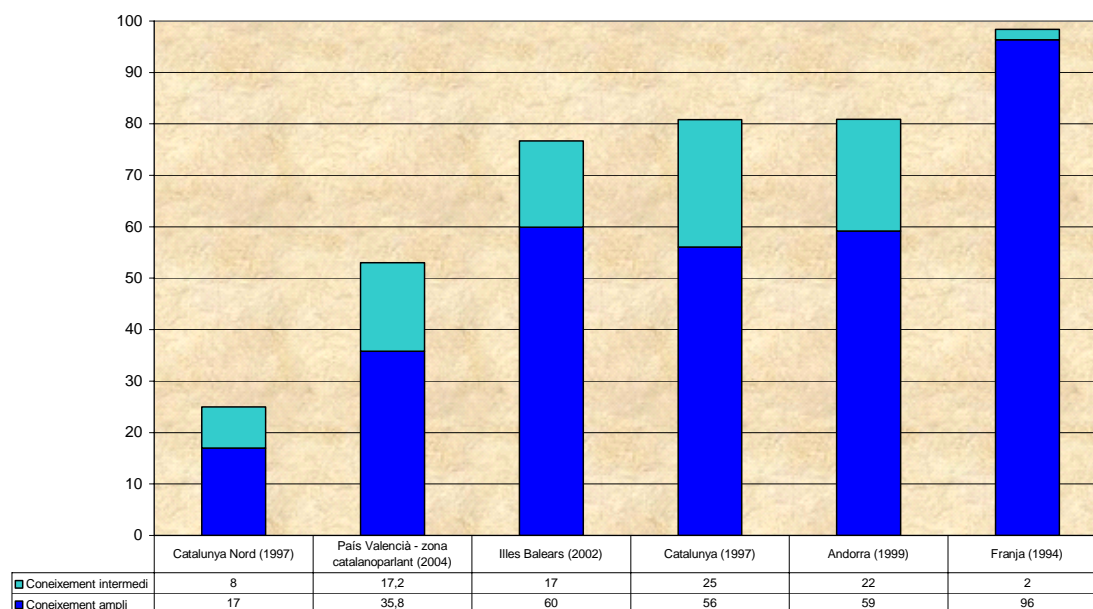
Gràfic 4. Evolució del coneixement (dicotòmic) de català a les Illes Balears entre 1991 i 2002.
Percentatges

4 Els nivells de coneixement del català

És obvi que les preguntes en termes dicotòmics forcen els enquestats a polaritzar-se entorn de les dues respostes: saber o no saber una llengua. Ara bé, el coneixement d'un idioma és una realitat molt més matisada. Si en comptes de mesurar-lo en termes dicotòmics (saber o no saber català) plantejem el coneixement en termes més matisats, els dèficits de coneixement de català creixen substancialment. Això és el que mostra el gràfic 5, on s'han distingit les persones que diuen tenir un coneixement ampli de la llengua d'aquelles que diuen tenir-ne un coneixement intermedi. Noteu que les dades del gràfic no sempre poden correspondre a les darreres enquestes per les raons abans adduïdes (les dades més recents només són públiques de manera parcial).

Gràfic 5. Coneixement superior i intermedi de català ("saber-lo parlar"). Percentatges

Val a dir que, per a entendre adequadament el gràfic cal parar atenció al significat de coneixement ampli o intermedi elevat en cada enquesta (vegeu taula 1)

Taula 1. Mesurament del grau de coneixement del català a cada enquesta

Territori	Ampli	Intermedi elevat
Catalunya Nord	Parlar "bé" ("bien")	Mantenir una conversa curta ("tenir une conversation courte")
País Valencià (zona cat)	Parlar "perfectament"	Parlar "prou bé"
Illes Balears	"Bé"	"Regular"
Catalunya	Puntuació 8, 9 i 10 (escala de 0 a 10)	Puntuació 5, 6 i 7 (escala de 0 a 10)
Andorra	Puntuació 8, 9 i 10 (escala de 0 a 10)	Puntuació 5, 6 i 7 (escala de 0 a 10)
Franja	Parlar "molt bé"	Parlar "prou bé"

Certament, la interpretació d'aquests nivells és lluny de ser clara i equivalent a tots els territoris. Ni les preguntes ni les opcions de resposta són les mateixes, per la qual cosa cal anar amb molt de compte a l'hora de fer-ne interpretacions. Així, a Catalunya Nord, en el percentatge de persones que declaren un coneixement intermedi elevat deuen barrejar-se persones que han pràcticament oblidat el català encara que el tenien com a primera llengua, persones que el van mig adquirir amb familiars (avis, oncles, etc.), i persones que l'han après com a segona llengua tot i que de manera limitada. Al País Valencià (zona catalanòfona), Illes Balears, Catalunya i Andorra, per contra, tot fa pensar que els qui declaren nivells intermedis de llengua són essencialment persones que tenen el català com a segona llengua, apresada ja sigui en l'àmbit escolar, la boral, o d'amistats. A la Franja, en canvi, els nivells intermedis semblen reflectir que bona part dels parlants nadius tenen consciència de parlar una varietat de poc prestigi, més que no pas de parlar-la com a segona llengua.

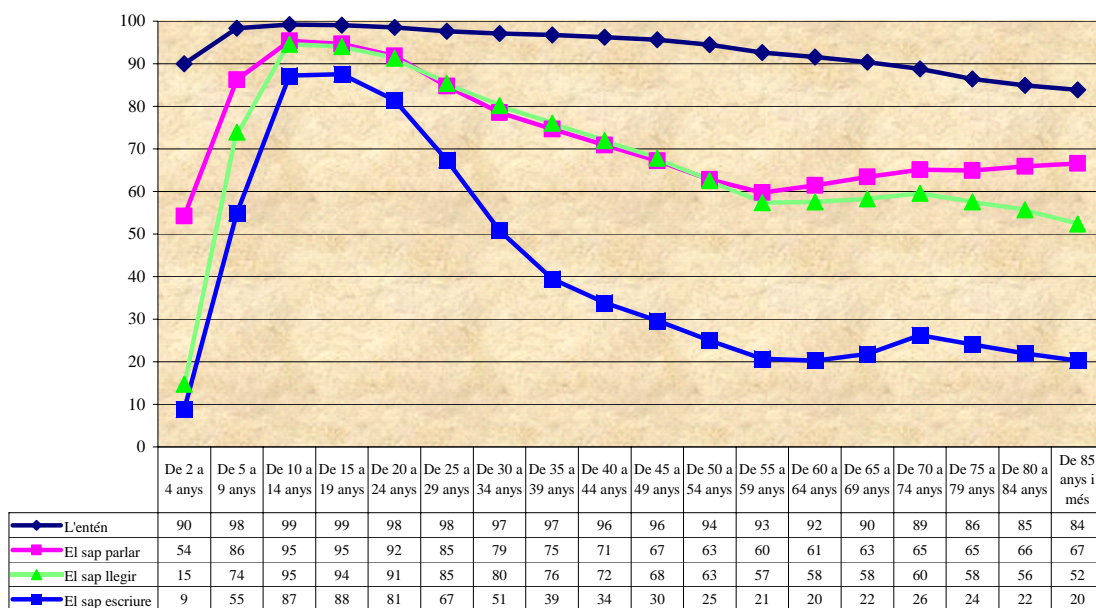
Sigui quina sigui al final la interpretació d'aquests nivells, tot fa pensar que és fonamental de tenir en compte la realitat gradual, escalar, del coneixement lingüístic. Encara que sigui difícil afirmar-ho de manera taxativa, tots els indicis apunten que hi ha una forta relació entre el grau de coneixement de català i ús d'aquesta llengua: en termes generals, només les persones que arriben a tenir un domini ampli del català se'n serveixen després de manera habitual. I a l'inrevés: les persones amb coneixements només intermedis de català tendeixen a no fer-ne un ús habitual. Per tant, l'assoliment d'aquests nivells intermedis pot constituir un pas necessari d'una política de difusió de la llengua, però en cap cas no pot ésser un objectiu en ell mateix.

5 L'evolució del coneixement de català segons l'edat

La introducció del català al sistema escolar com a assignatura i, encara més, com a llengua vehicular és el gran motor de difusió del català arreu del domini lingüístic. Allà on hi ha hagut un fort impuls al català a l'escola, el coneixement del català s'ha difós més; allà on el català no ha passat de mera assignatura, el coneixement del català amb prou feines depassa els seus parlants nadius. Allà on el català no ha esdevingut ni tan sols una assignatura obligatòria impartida correctament, la posició del coneixement del català és precària. Només la Franja, amb un entorn social molt majoritàriament catalanòfon *malgrat* la marginació del català, escapa a aquesta norma.

Res millor que les dades de coneixement per edat de Catalunya (veg. gràfic 6) per a copsar l'impacte de l'ensenyament de i en català a l'hora de difondre el domini de la llengua. En menys de 30 anys, la implantació progressiva del *model escolar de conjunció en català* ha permès reduir el desconeixement de la llengua –en termes dicotòmics– a taxes inferiors al 20% (per a saber escriure) i al 10% (per a saber parlar i llegir)⁶.

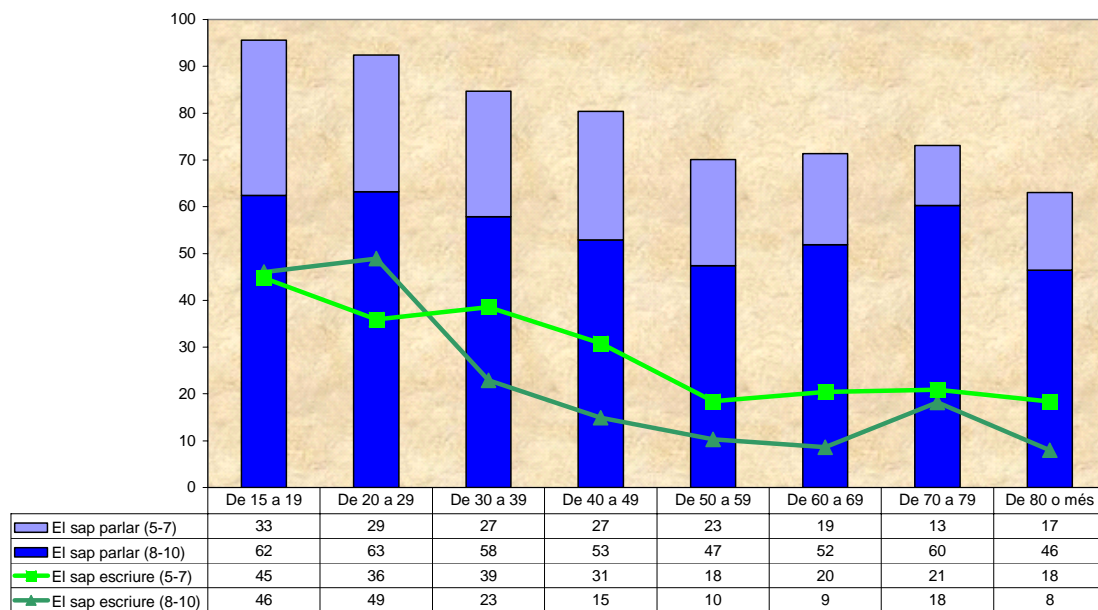
Gràfic 6. Coneixement de català per edats a Catalunya, 1996. Percentatges

Aquesta evolució per edats és sens dubte la més positiva del conjunt del territori lingüístic, però caldria evitar cert efecte d'enlluernament a causa de la contundència de les dades. Certament, el coneixement del català ha progressat molt a Catalunya. Però és igualment cert que els nivells de català continuen estant molt per sota d'allò que seria desitjable, en el sentit que una part molt considerable de la població que declara saber parlar o escriure català no se sentencara plenament competent en aquesta llengua. I aquest segment de la població és amplíssim precisament entre les generacions més joves.

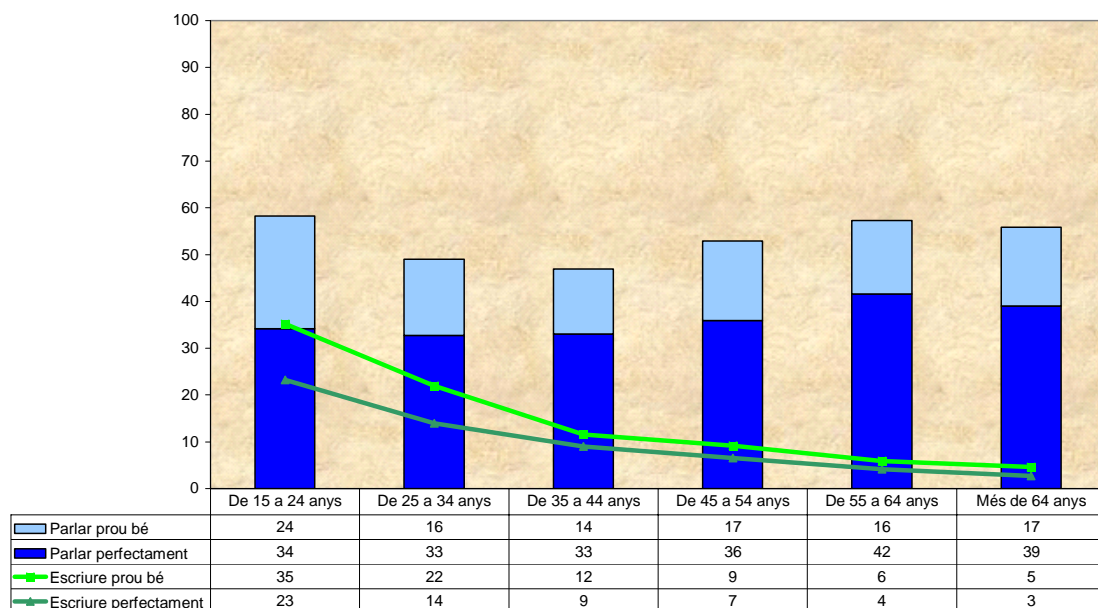
⁶ Emprem les dades de 1996 a causa de la poca fiabilitat de les del cens del 2001; val a dir, però, que per a les dades de la població en edat escolar no es detecten diferències excessives entre les dues fonts.

Gràfic 7. Coneixement ampli intermedi del català a Catalunya segons l'edat. 1997. Percentatges

La situació és molt més preocupant al País Valencià, tal com mostra el gràfic 8. De fet, en aquest territori ni tan sols es detecta un creixement de la capacitat superior de parlar la llengua, estabilitzada entorn d'un terç de la població des de fa quasi mig segle. Tot el creixement de la llengua oral sembla concentrar-se en els nivells intermedis elevats, una tendència que no ajuda a la recuperació de l'ús públic i privat del valencià. Pel que fa a la capacitat d'escriure en català, sembla que finalment comença a estendre's entre el jovent valencià, de manera que una quarta part d'aquest col·lectiu ja declara escriure'l perfectament, i un 35% suplementari diu fer-ho prou bé. Unes xifres encara lluny de la difusió generalitzada, però que comencen a deixar enrere les exigües xifres de les generacions anteriors.

Gràfic 8. Coneixement ampli i intermedi de català al País Valencià segons l'edat. 2004. Percentatges

6 Síntesi

Les fonts per a l'estudi del coneixement del català són més exigües del que convindria, i caldria ampliar-les amb urgència. Tanmateix, les dades disponibles permeten fer un retrat global de la situació del conjunt del domini lingüístic.

El català encara és molt lluny de ser conegut per la totalitat de la població del domini lingüístic, i hi ha fortíssimes diferències entre territoris en funció de les seves dinàmiques respectives. Andorra i Catalunya es perfilen com els territoris amb nivells de coneixements superiors, mentre que a la Catalunya Nord i l'Alguer la situació és de minorització molt aguda. La resta de territoris se situen entre aquests dos pols, les Illes més a prop del superior, i el País Valencià més endarrerit. Pel que fa a la Franja, la seva situació és contradictòria: uns nivells de coneixement oral força alts conviuen amb uns baixíssims nivells de coneixement escrit.

L'evolució del coneixement de la llengua no ha estat la mateixa a tots els territoris durant les darreres dècades. Arreu del territori ha crescut la capacitat de llengua escrita, un fenomen explicable pel simple fet que el català, que havia estat exclòs de la vida pública i l'escola fins fa poques dècades, ha guanyat presència en ambdós àmbits durant aquest període. Ara bé, pel que fa a la llengua parlada, l'evolució és menys positiva. A Catalunya s'hi ha produït un ascens considerable, mentre que a les Illes el creixement ha estat molt suau, i al País Valencià s'ha tendit més aviat a l'estancament. Si de les dades dicotòmiques passem a una anàlisi més matisada, percebem que bona part dels augments s'han produït en els nivells de coneixement intermedis, més que en els superiors. Heus aquí una raó de pes perquè, tal com detecten tots els estudis, els nivells d'ús no hagin crescut paral·lelament als de coneixement.

En altres paraules: tot i els innegables avenços en termes generals, la situació queda encara molt lluny de la plena normalitat del coneixement, sobretot si aquesta normalitat és concebuda com un context en què tota la població se senti capaç d'emprar amb comoditat la llengua pròpia del país. Això és així fins i tot a Catalunya, un dels territoris en què s'ha dut a terme la política més dinàmica de promoció del català. No cal dir que la situació és encara pitjor a la resta del domini lingüístic. Només una acció decidida de la societat i els poders públics a l'ensem podrà redreçar les anormalitats identificades.

Annex: algunes precisions tècniques

Dades observades, dades declarades

Les dades sobre el coneixement lingüístic s'obtenen mitjançant metodologies diverses, i poden classificar-se en dos grans apartats:

1. D'una banda, els *coneixements observats*, és a dir, comprovats empíricament mitjançant alguna tècnica de característiques experimentals (exàmens de llengua, tests d'habilitata, proves de nivell, etc.).
2. D'una banda, els *coneixements declarats*, obtinguts a partir de les respostes dels interessats a una o més preguntes.

Les proves de coneixement observat resulten summament costoses i tècnicament difícils de realitzar. Fora de l'àmbit escolar, rarament s'apliquen a mostres representatives de la població. En parlar de coneixements de llengua de poblacions àmplies, per tant, hom recorre normalment a dades declarades obtingudes a partir de qüestionaris amb preguntes i respostes prèviament fixades.

Mesurament de dades declarades

La resposta a una pregunta depèn en bona mesura tant de la formulació de la pregunta com de les opcions de resposta. La comparació de fonts diferents exigeix per tant de tenir molt en compte totes dues variables.

En termes generals, convé distingir entre dues grans opcions de pregunta/resposta :

1. Preguntes de *plantejament dicotòmic*, quan es demana a l'entrevistat si sap o no sap (entendre, parlar, llegir...) una determinada llengua.
2. Preguntes de plantejament escalar, quan es demana a l'entrevistat en quin grau sap o no sap determinada llengua. Hom pot preveure escales diferents, tant amb respostes verbals (ex.: gens / una mica / força / perfectament) com numèriques (ex.: de 0 a 10).

Dades censals i dades d'enquesta

Les dades sobre el coneixement de català del conjunt de la població dels territoris de llengua catalana provenen essencialment de dues menes de fonts de dades declarades:

1. Les preguntes lingüístiques incorporades a censos i padrons (d'ara endavant, *dades censals*).
2. Les preguntes lingüístiques incorporades a enquestes sociològiques i sociolingüístiques (d'ara endavant, *dades d'enquesta*).

Per definició, les dades censals fan referència a la totalitat de la població, i no poden presentar error mostral. En canvi, les dades d'enquesta estan obertes a error mostral si la mostra no ha estat ben dissenyada. Cal tenir ambdues circumstàncies en compte a l'hora de comparar dades de fonts diferents.

Fonts estadístiques citades

Territori	Data	Referència de l'enquesta
Andorra	1999	Servei de Política Lingüística (2000)
Catalunya	1991	Cens (web IDESCAT); Reixach (coord.) (1997)
	1996	Cens (web IDESCAT); Farràs, Torres i Vila (2000)
	1997	DYM 1997
	2001	Cens (web IDESCAT); Institut d'Estadística de Catalunya (2003)
	2003	Institut d'Estadística de Catalunya (2004)
Catalunya Nord	1997	Média Pluriel Méditerranée (1998)
Franja	1994	Euromosaic (1994)
País Valencià	1991	Cens (web IVE), Reixach (coord.) (1997)
	2001	Cens (web IVE)
	2004	Acadèmia Valenciana de la Llengua (2004)
Illes Balears	1991	Cens (web IBAE), Reixach (coord.) (1997)
	2001	Cens (web IBAE)
	2002	Melià (2002); Villaverde (2002)

Web IDESCAT – Institut d'Estadística de Catalunya: <http://www.idescat.es/>

Web IBAE – Institut Balear d'Estadística: <http://www.caib.es/ibae/ibae.htm>

Web IVE – Institut Valencià d'Estadística: <http://www.ive.es/>

Bibliografia

Acadèmia Valenciana de la Llengua (2004) *Enquesta sobre la situació del valencià AVL 2004*. <http://www.avl.gva.es/img/estudis/5/Enquesta.pdf>

DYM (1998a) Enquesta lingüística sobre l'ús oral del català entre la població de Catalunya major de 15 anys. Informe resum. Volum fotocopiats. Generalitat de Catalunya. Departament de Cultura.

DYM (1998b) Enquesta lingüística sobre l'ús oral del català entre la població de Catalunya major de 15 anys. Taules. Volum fotocopiats. Generalitat de Catalunya. Departament de Cultura.

Euromosaic (1994):

<http://www.uoc.edu/euromosaic/web/document/catala/an/e19/e19.html>

<http://www.uoc.edu/euromosaic/web/homect/index1.html>

Farràs i Farràs, Jaume, Torres i Comes, Joaquim i Vila i Moreno, Francesc Xavier (2000) *Els coneixement del català a Catalunya segons l'Enquesta Oficial de Població de 1996. Mapa sociolingüístic*. Barcelona: Direcció General de Política Lingüística, Generalitat de Catalunya.

Héran, François, Filhon, A. i Deprez, Christine. (2002) La dynamique des langues en France au fil du XXe siècle. *Population et Sociétés* 376, 1-6. [http://www.ined.fr/publications/pop_et_soc\(pes376/PES3762.html](http://www.ined.fr/publications/pop_et_soc(pes376/PES3762.html)

Institut d'Estadística de Catalunya (2003) *Cens lingüístic 2001. Principals resultats*: Institut d'Estadística de Catalunya, Generalitat de Catalunya.

Institut d'Estadística de Catalunya (2004) *Estadística d'usos lingüístics a Catalunya 2003*, Barcelona: Institut d'Estadística de Catalunya, Generalitat de Catalunya.

- Institut d'Estadística de Catalunya i Secretaria de Política Lingüística del Departament de Presidència de la Generalitat de Catalunya (2003) Estadística d'usos lingüístics a Catalunya 2003 (EULC03).
- Martín Zorraquino, María Ángeles, Fort Cañellas, María Rosa, Arnal Purroy, María Luisa i Giralt Latorre, Javier (1995) *Estudio sociolingüístico de la Franja Oriental de Aragón*, Zaragoza: Departamento de Educación y Ciencia. Universidad de Zaragoza.
- Média Pluriel Méditerranée (1998) *Pratiques et représentations du Catalan*, Montpellier: Région Languedoc-Roussillon.
- Melià, Joan (2002) La situació llingüística a les Illes Balears. Comentaris al voltant d'una enquesta. *Llengua i Ús* **25**, 61-4.
- Reixach, Modest (1985) *Coneixement i ús de la llengua catalana a la província de Barcelona. Anàlisi dels resultats del Padró de 1975 i de l'avanç dels de 1981*. Barcelona: Departament de Cultura, Generalitat de Catalunya.
- (1990) *Difusió social del coneixement de la llengua catalana. Anàlisi de les dades lingüístiques del padró d'habitants de 1986 de Catalunya, Illes Balears i País Valencià*. Barcelona: Departament de Cultura, Generalitat de Catalunya.
- (1995) Els censos lingüístics, entre la substitució i l'explotació. Dins Direcció General de Política Lingüística, 235-252.
- Reixach, Modest (coord.) (1997) *El coneixement del català. Anàlisi de les dades del cens de 1991 de Catalunya, les Illes Balears i el País Valencià*. Barcelona: Departament de Cultura, Generalitat de Catalunya.
- Servei de Política Lingüística (1996) *Coneixements i usos lingüístics de la població d'Andorra*, Andorra: Govern d'Andorra, Ministeri d'Afers Socials i Cultura.
- Servei de Política Lingüística (2000) *Coneixement i usos lingüístics de la població d'Andorra. Situació actual i evolució 1995-1999*, Andorra: Govern d'Andorra, Ministeri de Turisme i Cultura.
- Sondymark (2002) Enquesta per al Departament de Presidència del Govern Balear.
- Xarxa CRUSCAT (2004) *Les dades lingüístiques del cens de l'any 2001: alguns dubtes i limitacions*.
- Villaverde i Vidal, Joan-Albert (2002) Coneixements i usos lingüístics a les Illes Balears. Revisió dels estudis promoguts per institucions i altres. *Noves SL*, hivern.
- http://www6.gencat.net/llengcat/noves/hm02hivern/catalana/villa1_5.htm